

POSTANOWIENIE

Dnia 30 stycznia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z odwołania J.K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w C.
o prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 30 stycznia 2018 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 6 września 2016 r., sygn. akt III AUa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. przyznaje adwokatowi J.R. od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w [...] kwotę 120 zł (sto dwadzieścia) powiększoną o stawkę podatku od towarów i usług tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej ubezpieczonej w postępowaniu kasacyjnym,**
- 3. oddala wniosek organu rentowego o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w [...] wyrokiem z dnia 6 września 2016 r. oddalił apelację ubezpieczonej J.K. od wyroku Sądu Okręgowego w [...] z dnia 3 marca 2016 r. oddalającego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w C. z dnia 26 listopada 2014 r., odmawiającej ubezpieczonej prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Sąd Apelacyjny w motywach orzeczenia podniósł, że z opinii biegłych lekarzy sądowych z zakresu neurologii, kardiologii, chirurgii urazowej i ortopedii, reumatologii oraz psychiatrii wynika, iż zdiagnozowane u ubezpieczonej schorzenia nie występują w natężeniu uzasadniającym stwierdzenie niezdolności do pracy. Ponadto w toku postępowania sądowego ustaleniu podlega stan zdrowia istniejący w dacie wydania decyzji przez organ rentowy. Stąd ewentualne jego pogorszenie w okresie późniejszym nie może powodować zmiany zaskarżonej decyzji.

Ubezpieczona zaskarżyła w całości wyrok Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną. Domagała się jego uchylenia w całości i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi w innym składzie oraz zasądzenia od organu rentowego na jej rzecz kosztów postępowania a także rozpoznania sprawy pod nieobecność pełnomocnika skarżącej.

W skardze zarzucono rażące naruszenie przepisów postępowania - art. 381 k.p.c. w związku z art. 217 § 2 k.p.c. i art. 286 k.p.c., które miało istotny wpływ na wynik sprawy, polegające na pominięciu dowodu przedłożonego przez skarżącą w postępowaniu apelacyjnym, którego potrzeba i możliwość powołania powstała dopiero na etapie postępowania apelacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej wymienia obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wywodu prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Ustawodawca nieprzypadkowo, konstruując wymogi skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) i obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego na różnych etapach

postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie „przedsądu”, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymagania z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, bo choć dla obu tych przesłanek argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy w ramach „przedsądu” nie analizuje podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, lecz bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 7 stycznia 2014 r., II PK 222/13, LEX nr 1647006; z dnia 20 stycznia 2014 r., II PK 228/13, LEX nr 1647009; z dnia 3 lutego 2014 r., I PK 242/13, LEX nr 1646081; z dnia 8 lipca 2014 r., I UK 65/14, LEX nr 1482343).

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. okolicznościami (przesłankami „przedsądu”) tymi są: 1) występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, 2) potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, 3) nieważność postępowania lub 4) oczywiste uzasadnienie skargi kasacyjnej. Tylko te okoliczności podlegają badaniu na etapie „przedsądu”, a przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania następuje wtedy, gdy zachodzi choćby jedna z nich. Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania winno zatem koncentrować się na wykazaniu istnienia takiej przesłanki, przy czym treść tego uzasadnienia nie może być dowolna, bo konieczne jest oparcie jej na argumentacji jurydycznej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 1 grudnia 2015 r., I PK 68/15, LEX nr 2021943). Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Skarżąca w części skargi zatytułowanej „uzasadnienie” nie odniosła się wprost do żadnej z wymienionych wyżej przesłanek „przedsądu”, o których mowa w

art. 398⁹ § 1 k.p.c., lecz „argumentując zasadność przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania” wskazała jedynie, że „istnieje konieczność rozpatrzenia przez Wysoki Sąd naruszenia przepisów prawa procesowego, zwłaszcza art. 381 w związku z art. 217 § 2 k.p.c. oraz art. 286 k.p.c., polegającego na pominięciu przez Sąd Apelacyjny dowodu - orzeczenia lekarskiego[...]/2016 z dnia 13 czerwca 2016 r. (...) przedłożonego przez pełnomocnika skarżącej w postępowaniu apelacyjnym, bez jakichkolwiek merytorycznych rozważań w tej kwestii i nie wyjaśnieniu w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, dlaczego dowód ten nie został uwzględniony. Z zapisu dźwiękowego z rozprawy z dnia 6 września 2016 r. wynika, że pełnomocnik skarżącej podtrzymał wnioski złożone w apelacji oraz w piśmie procesowym z dnia 16 czerwca 2016 r.”, a Sąd Apelacyjny oddalił bez uzasadnienia „jedynie wniosek dowodowy o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu medycyny pracy, nie ustosunkował się natomiast do wniosku o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z orzeczenia lekarskiego z dnia 13 czerwca 2016 r.”

W konsekwencji powyższego, ewentualnych argumentów za istnieniem okoliczności przemawiających za przyjęciem skargi kasacyjnej do rozpoznania należałoby poszukiwać w innych elementach wniesionej skargi kasacyjnej, tj. w podstawach kasacyjnych i ich uzasadnieniu. To jednak jest niemożliwe na tym etapie postępowania, ponieważ jak wskazano powyżej, podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania. Tym samym skarga kasacyjna w zakresie wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania, który nie zawiera wyraźnego odwołania do którejkolwiek z przesłanek przedsądu wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., nie czyni zadość wymaganiom stawianym temu nadzwyczajnemu środkowi prawnemu. Ze względu zaś na doniosłość tego środka zaskarżenia, skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyslać (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 września 2015 r., II PK 27/15, LEX nr 2019527 czy z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134).

Tylko dla porządku należy zauważyć, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot rozpoznania sprawy sądowej wyznacza decyzja organu

rentowego, od której wniesiono odwołanie (art. 477⁹ i art. 477¹⁴ k.p.c.) i w tym tylko zakresie podlega ona kontroli sądu zarówno pod względem jej formalnej poprawności jak i merytorycznej zasadności (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 stycznia 2008 r., II UZ 43/07, LEX nr 442809 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 2010 r., III UK 75/09, OSNP 2011 nr 15-16, poz. 215). W utrwalonym orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. np. postanowienie z dnia 18 października 2016 r., I UK 490/15, niepublikowane) przyjmuje się, że postępowanie sądowe, ma na celu kontrolę prawidłowości zaskarżonej decyzji, w związku z czym może je wszcząć wyłącznie odwołanie od decyzji wydanej bądź w wyniku rozpoznania wniosku, bądź z urzędu. Niedopuszczalne jest natomiast rozstrzyganie przez sąd, niejako w zastępstwie organu rentowego, wniosków zgłoszonych w toku postępowania odwoławczego, które nie były przedmiotem decyzji tego organu. Inaczej mówiąc, w sprawach tych sąd rozstrzyga o prawidłowości zaskarżonej decyzji, w granicach jej treści i przedmiotu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 2011 r., III UZ 1/11, LEX nr 846597 i orzeczenia w nim powołane). Ugruntowane jest stanowisko, że w postępowaniu sądowym w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, które ma charakter odwoławczy i kontrolny, postępowanie dowodowe ogranicza się do sprawdzenia zgodności z prawem decyzji wydanej przez organ rentowy. Badanie takie jest możliwe tylko przy uwzględnieniu stanu faktycznego i prawnego istniejącego w chwili wydania decyzji, a więc w chwili ustalania prawa do świadczenia przez organ rentowy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 1998 r., II UKN 555/97, OSNAPiUS 1999 nr 5, poz. 181; z dnia 3 grudnia 1998 r., II UKN 341/98, OSNAPiUS 2000 nr 2, poz. 72; z dnia 20 maja 2004 r., II UK 395/03, OSNP 2005 nr 3, poz. 43; z dnia 12 stycznia 2005 r., I UK 93/04, OSNP 2005 nr 16, poz. 254; z dnia 25 stycznia 2005 r., I UK 152/04, OSNP 2005 nr 17, poz. 273; z dnia 13 września 2005 r., I UK 382/04, LEX nr 276245; z dnia 2 sierpnia 2007 r., III UK 25/07, OSNP 2008 nr 19-20, poz. 293 i z dnia 5 sierpnia 2008 r., I UK 20/08, LEX nr 500231). Innymi słowy ujawniona w trakcie postępowania sądowego zmiana stanu zdrowia ubezpieczonego, jako przesłanki prawa, nie może prowadzić do uznania kontrolowanej decyzji za wadliwą i do jej zmiany.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Sąd Najwyższy oddalił wniosek organu rentowego o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego bowiem nie stanowi odpowiedzi na skargę tak nazwane pismo procesowe, wniesione po upływie ustawowego terminu do dokonania tej czynności (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2002 r., IV CKN 1071/00, OSNC 2003 nr 9, poz. 120, 14 marca 2003 r., V CKN 1733/00, LEX nr 80249, czy 7 maja 2003 r., IV CKN 113/01, LEX nr 141392). W konsekwencji, nie wywołuje ono skutków w zakresie zawartego w nim wniosku o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym, obejmujących sporządzenie i wniesienie odpowiedzi na skargę kasacyjną (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 lutego 2012 r., II PK 139/11, LEX nr 1167468).